อานิสงส์ของทาน

และ

เจตนารมณ์ที่ถูกต้องในการให้ทาน

โดย ท่านอาจารย์โกเอ็นก้า

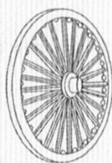
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิส่งเสริมวิปัสสนากรรมฐานในพระสังฆราชูปถัมภ์

อานิสงส์ของทาน

และ

เจตนารมณ์ที่ถูกต้องในการให้ทาน

โดย ท่านอาจารย์โกเอ็นก้า

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิส่งเสริมวิปัสสนากรรมฐานในพระสังฆราชูปถัมภ์

อานิสงส์ของทาน และ

เจตนารมณ์ที่ถูกต้องในการให้ทาน

โดย *ท่านอาจารย์โกเอ็นก้า*

ISBN : ๙๗๘-๖๑๖-๙๐๓๑๗-๘-๙

พิมพ์ที่บริษัทพิมพ์ดี จำกัด โทร. ๐-๒๔๐๑-๙๔๐๑

ราคา ๑๐ บาท

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิส่งเสริมวิปัสสนากรรมฐานในพระสังฆราชูปถัมภ์

๔๒/๖๖๐ หมู่บ้านเค.ซี.การ์เด้นโฮม ถ.นิมิตใหม่

เขตคลองสามวา กทม. ๑๐๕๑๐

โทร. ๐-๒๙๙๓-๒๗๑๑ (ในเวลาราชการ)

อีเมล : vipassana_foundation@hotmail.com

เว็บไซต์ : www.thai.dhamma.org

อานิสงส์ของทาน

ทานํ ททนฺตุ สทฺธาย	จงให้ทานด้วยศรัทธา
สีลํ รกฺขนฺตุ สพฺพทา	จงรักษาศีลในกาลทุกเมื่อ
ภาวนา อภิรตา โหนฺตุ	จงยินดีในการเจริญภาวนา

ทุกขัปปัตตาทคาถา

มนุษย์ ควรฝึกฝนและเจริญพรหมวิหาร ๔ (ธรรมประจำใจอันประเสริฐ) ได้แก่

เมตตา คือความปรารถนาอันไม่มีขอบเขตในการที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข

กรุณา คือความปรารถนาอันไม่มีขอบเขตในการที่จะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

มุทิตา คือความยินดีอันไม่สิ้นสุดเมื่อผู้อื่นมีความสุข

อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลาง ความวางเฉย

วิธีง่ายๆ ที่จะฝึกฝนและเจริญพรหมวิหาร ๔ คือการให้ทานที่บริสุทธิ์และเป็นประโยชน์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต นอกจากนี้ยังจะต้องเป็นทานที่บริสุทธิ์ใน ๓ ทางด้วย

การให้ทานจะบริสุทธิ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างไร เมื่อใดก็ตามที่จิตของผู้ให้อิ่มเอมไปด้วยความปีติยินดีก่อนให้ทาน ขณะกำลังให้ทาน และหลังจากที่ให้ทานแล้ว เมื่อนั้นแลทานจึงจะบริสุทธิ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ทานจะบริสุทธิ์ทั้ง ๓ ทางได้อย่างไร เมื่อจิตของผู้ให้เต็มไปด้วยความปรารถนาดี เมื่อผู้รับดำรงชีวิตอยู่โดยมีศีลที่บริสุทธิ์ และเมื่อทานนั้น ซึ่งไม่ว่าจะมีจำนวนหรือมูลค่ามากน้อยเพียงใด เป็นสิ่งที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงของผู้ให้เอง เป็นทานที่มาจากสัมมาอาชีพ เมื่อนั้นทานจึงจะบริสุทธิ์ทั้ง ๓ ทาง คือทานที่บริสุทธิ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทานที่บริสุทธิ์ทั้ง ๓ ทางนี้เป็นทานที่มีประโยชน์สูงสุด ทานดังกล่าวจะช่วยในการเจริญพรหมวิหาร ๔ ได้อย่างไร หากทานที่ให้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ สถานที่ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ไม่ได้เฉพาะเจาะจงเพื่อผู้หนึ่งผู้ใด แต่เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติทั้งหลาย กล่าวคือเป็นการให้เพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อนั้นแลทานนั้นย่อมจะช่วยในการเจริญพรหมวิหาร ๔

จิตของผู้ให้จะเต็มไปด้วยความเมตตาอันไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยความคิดที่ว่า “เพราะทานที่ฉันให้นี้เอง ผู้คนจำนวนนับไม่ถ้วนจึงได้รับ หรือจะได้รับความสุขจากธรรมะอันมหัศจรรย์นี้”

จิตของผู้ให้จะเต็มไปด้วยความกรุณาอันไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยความคิดที่ว่า “เพราะทานนี้ ผู้มีทุกข์ทั้งหลายในโลกย่อมจะพ้นจากทุกข์ ได้รับประโยชน์จากธรรมะ และได้พบกับความสุข”

จิตของผู้ให้จะเต็มไปด้วยมุทิตาอันไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยความคิดที่ว่า “ผู้คนเป็นจำนวนมากคงจะมีความสุข และได้รับความ

พอใจจากการปฏิบัติธรรม เพราะการให้ของฉัน”

จิตของผู้ให้จะเต็มไปด้วยอุเบกขาอันไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยความคิดที่ว่า “ไม่ว่าใครจะสรรเสริญหรือวิพากษ์วิจารณ์การให้ทานของฉัน ไม่ว่าฉันจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการให้ทาน ฉันก็จะไม่วิตกกังวลหรือเดือดร้อน การให้ทานของฉันไม่ได้เป็นไปเพื่อสรรเสริญเยินยอตนเอง แต่ฉันให้ไปด้วยใจที่บริสุทธิ์ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นเพียงเท่านั้น”

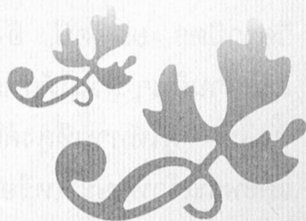
ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย พรหมวิหาร ๔ จะเจริญได้ด้วยการให้ทาน ดังนั้นพวกท่านจึงควรฝึกฝนและเจริญพรหมวิหาร ๔ โดยไม่มีที่สิ้นสุด การเจริญพรหมวิหาร ๔ โดยไม่มีที่สิ้นสุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่พวกเรา ◆

เจตนารมณ์ที่ถูกต้องในการให้ทาน

โย ธมฺมลทฺธสฺส ททาติ ทานํ อุฏฺฐานวิริยาธิคตสฺส ชนฺตุ
อติกฺกมฺม โส เวตรณึ ยมสฺส ทิพฺพานิ ฐานานิ อุเปติ มจฺโจ ฯ

คนใดให้ทานแก่ท่านผู้มีธรรมอันได้แล้ว
ผู้บรรลุธรรมด้วยความเพียรและความหมั่น
คนนั้นล่วงเลยเวตรณีนรกของพระยายมไปได้แล้ว
จะเข้าถึงทิพยสถาน

สุตตันต. เล่ม ๑๙ ขุททกนิกาย ชาดก ภาค ๑ ข้อ ๑๑๘๒

ทาน ที่ให้ด้วยเจตนาบริสุทธิ์นั้นมีผลมาก และทำให้จิตที่เศร้าหมองของเรากลับผ่องใสขึ้นได้ เมื่อบุคคลใดให้ทาน จิตที่เต็มไปด้วยความโลภ หยาบกระด้าง มุ่งร้าย เห็นแก่ตัว ทุกข์ระทม และซึมเซา ก็จะกลับสูงส่ง อ่อนโยน นุ่มนวล สงบ โอบอ้อมอารี ผ่องแผ้ว และเบิกบาน

การให้ทานเป็นหน้าที่พื้นฐานของผู้ครองเรือน ตามประเพณีความเชื่อทางจิตวิญญาณอันเก่าแก่ของอินเดียนั้น การให้ทานมีความสำคัญยิ่งมาโดยตลอด ในสมัยโบราณผู้ครองเรือนที่มีคุณธรรมและฐานะมั่งคั่ง ตลอดจนปราชญ์เมธีทั้งหลายในอดีต ไม่ว่าจะเป็นท่านอัษฎก, วามกะ, วามเทวะ, วิศวามิตร ยมทัคนี, อังคีรส, ภารทวาช, วศิษฐะ, กัสยปะ และท่านอื่นๆ ล้วนได้เคยประกอบพิธีให้ทานอันยิ่งใหญ่มาแล้วทั้งสิ้น ผู้ให้ทานที่สูงศักดิ์อย่างพระเวสสันดรในสมัยโบราณ และพระเจ้าหรษะ (หรือหรรษะ) ในกาลต่อมา ทรงเป็นแบบ

อย่างอันสูงส่งของการบำเพ็ญทาน โดยสละราชทรัพย์ทั้งหมดของพระองค์ เจตนารมณ์ในการให้ทานของบุคคลเหล่านี้น่ายกย่องชื่นชมอย่างยิ่ง เจตนารมณ์ในการให้ทานของทุกๆ คนก็ควรจะเป็นไปอย่างบริสุทธิ์และน่ายกย่องชื่นชมเช่นเดียวกันนี้ด้วย เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมที่เหลื่อมล้ำ ทำให้ความร่ำรวยมักจะตกไปอยู่กับบรรดาชนชั้นปกครองและเศรษฐีทั้งหลาย หากความร่ำรวยนี้ยังคงกระจุกตัวอยู่เพียงจุดเดียว สังคมก็จะเริ่มเสื่อมถอยเหมือนน้ำที่ตกตะกอน จนทำให้ชุมชนทั้งหมดระส่ำระส่ายได้ แต่ถ้าความร่ำรวยนี้เป็นไปในลักษณะเดียวกับสายน้ำที่ไหลเรื่อย ก็จะยังคงรักษาความสะอาดบริสุทธิ์สืบต่อไปได้

ความเข้าใจเช่นนี้ช่วยป้องกันผู้ให้ทานจากการสั่งสมทรัพย์สมบัติโดยมิควร และมองความร่ำรวยของตนเป็นความร่ำรวยของชุมชน เขาจึงให้ทานด้วยจุดประสงค์ที่จะแบ่งปันอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกๆ คนได้รับประโยชน์จากความร่ำรวยที่สั่งสมนี้ถ้วนทั่วกัน ปัญญาในการแบ่งปันความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียมนี้ ช่วยให้มีความเจริญรุ่งเรืองในสังคมโดยเสมอภาคกัน และป้องกันไม่ให้มันกลับกลายมาเป็นพลังอำนาจในการทำลายล้างที่ปั่นป่วน คหบดีผู้ให้ทานจึงมักแบ่งปันความร่ำรวยของตนโดยเท่าเทียมอยู่เสมอๆ ด้วยปัญญาและสำนึก

ในหน้าที่ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือเพื่อกระพืออัตตาของตน โดยมองว่าผู้อื่นต่ำต้อยกว่า นี้แหละคือทานอันยิ่งใหญ่ คือ ทานที่บริสุทธิ์

วิเจยยะ ทานัง ทาตัพพัง

ยัตถะ ทินนัง มะหัปผะลัง

ทานที่บริสุทธิ์ ซึ่งให้ด้วยปัญญาและพิจารณาแล้ว

ย่อมมีผลมาก

ฉะนั้นเราจึงควรเรียนรู้ที่จะให้ทานด้วยปัญญาและรู้จักพิจารณา

ทานนั้นมีอยู่สองประเภทด้วยกัน คือ

๑. *วัฏฏมูลกทาน* ซึ่งหมายถึงทานที่ทำให้เรายังคงเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏ (ภวจักร)

๒. *วิวัฏฏมูลกทาน* ซึ่งหมายถึงทานที่ช่วยให้เราหลุดพ้นจากสังสารวัฏ ผู้ที่มีเจตนาอันถูกต้อง ย่อมให้แต่ทานที่จะช่วยให้เขาได้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ ไม่ใช่ผูกรั้งเขาไว้ในสังสารวัฏ

กรรมในการให้ทานก็เช่นเดียวกับกรรมประเภทอื่นๆ จะดีหรือเลวนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา เจตนาจะเป็นตัวหว่านเมล็ดพันธุ์ของกรรม แล้วธรรมชาติก็จะให้ผลไปตามนั้น *วิวัฏฏมูลก* จิตที่ตัดขาดจากสังสารวัฏ ย่อมเป็นอิสระจากความโลภ โกรธ หลง ทานที่ให้ด้วยจิตเช่นนี้เท่านั้นจึงจะเรียกว่า *วิวัฏฏมูลก*

ทาน อันทำลายสังสารวัฏลงได้ ขณะที่ให้ทานดังกล่าว เราจะไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเลย แต่เราจะยินดีที่ได้เห็นความสุขสวัสดีของผู้รับทาน เมื่อเรายินดีในความสุขของผู้อื่นจิตของเราก็จะบริสุทธิ์และอ่อนโยน เราจะหลุดพ้นจากข้อจำกัดและความหยาบกระด้างจากความเห็นแก่ตัวอันคับแคบ

ในทางตรงกันข้าม ถ้าขณะที่กำลังให้ทาน เราตั้งความปรารถนาเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนใดๆ ก็ตาม จิตเราก็จะแปดเปื้อนไปด้วยความอยาก เป็น*วัฏฏมูลก*ไป ทานที่ให้ไปด้วยเจตนาเช่นนี้มีแต่จะทำให้ยังคงเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏต่อไป หากเราตั้งความปรารถนาหวังความสุขแบบโลกๆ ขอให้ได้มีชื่อเสียงเป็นที่นับหน้าถือตา มีเกียรติมีศักดิ์ศรี ขอให้ได้กำไรได้รับความเคารพยกย่อง ขอให้ได้ขึ้นสวรรค์ และได้หลุดพ้นจิตของเราก็จะถูกครอบงำไปด้วยความปรารถนาดังกล่าว ซึ่งยังคงผูกติดอยู่กับพันธนาการ แทนที่จะได้หลุดพ้นจากมัน

ด้วยเหตุนี้ การให้ทานด้วยจิตที่มีแต่ความอยากจึงไม่ถูกต้อง แต่ที่แย่ยิ่งไปกว่านั้นคือการให้ทานด้วยจิตที่ขุ่นเคือง ซึ่งจะกลายเป็นมูลเหตุที่ทำร้ายตัวเรายิ่งกว่า เป็นการสร้างบาปในนามของธรรมะไป เพราะไม่เพียงแต่เราจะต้องเสียทรัพย์ไปกับการให้แล้ว กรรมที่ทำไปด้วยอกุศลจิตยังจะกลับกลายเป็นมูลเหตุของเรื่องร้ายๆ และความทุกข์ระทมอย่างยิ่งด้วย

เราลองมาทำความเข้าใจจากตัวอย่างของการที่เราให้ทานด้วยจิตที่ขุ่นเคืองกันดู

มีขอทานคนหนึ่งยืนอยู่หน้าประตูบ้านของข้าพเจ้า ร้องว่า "ท่านครับ! โปรดให้ทานด้วยเถิดครับ ท่านครับ! โปรดให้ทานด้วยเถิดครับ !" เสียงร้องขอซ้ำแล้วซ้ำเล่าของเขาทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเดือดดาล จึงได้โยนเหรียญห้าไปซาให้ไปเพื่อตัดรำคาญ ขณะนั้นจิตของข้าพเจ้าเต็มไปด้วยความโกรธและชิงชัง

มีคนขอเรี่ยไรเงินบริจาคเพื่อโรงเรียน โรงพยาบาล หรืออาศรม มาที่ร้านของข้าพเจ้า ทันทีที่เห็นพวกเขา ข้าพเจ้าก็โกรธเกรี้ยว และเริ่มบ่นว่า "ขอ ขอ ! มีแต่คนมาเที่ยวขอเรี่ยไรตลอดเลย ! เสมียน เอาเงินห้ารูปีให้เขาไปพ้นๆ ซะ" ขณะที่ให้เงินพวกเขา จิตของข้าพเจ้าเต็มไปด้วยความขุ่นเคืองอยากที่จะให้พวกเรี่ยไรที่น่ารำคาญนี้ไปพ้นๆ เสีย

รัฐมนตรีหรือหัวหน้านักการเมืองบางคนได้เชิญข้าพเจ้าไปที่สำนักงานหรือบ้านของเขา แล้วบอกว่าข้าพเจ้าจะต้องบริจาคเงินเพื่องานการกุศลจำนวนหนึ่ง ข้าพเจ้าไม่ได้สนใจในงานการกุศลนี้แม้แต่น้อย แต่ก็กลัวว่าถ้าปฏิเสธไป ตัวเองอาจจะไม่ได้รับโควต้า ใบอนุญาต หรือใบประกอบการในครั้งหน้า หรือไม่ก็อาจจะถูกเรียกสอบอะไรบางอย่าง จนอาจทำ

ให้กิจการของข้าพเจ้าต้องพังพินาศ ข้าพเจ้าจึงให้ทานไปด้วยความกลัว

ครูสอนธรรมะของข้าพเจ้า (กัลยาณมิตร) แจ้งมาว่า ท่านควรบริจาคเงินเท่านี้เพื่องานนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้อยากจะบริจาคด้วยเลย แต่ก็ทำไปด้วยความเคารพและเกรงใจ

ผู้คนในชุมชนของข้าพเจ้าได้บริจาคเงินเพื่องานบางอย่าง ข้าพเจ้าไม่ได้ประสงค์ที่จะร่วมบริจาคด้วยแม้แต่น้อย แต่ถ้าไม่ทำก็จะกระทบกระเทือนกับชื่อเสียง คนอื่นๆ จะพากันติเตียนได้ ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงต้องบริจาคไปด้วยความกลัวดังว่า

คู่แข่งของข้าพเจ้าบริจาคเงินเพื่อการกุศลจำนวนมาก จนทำให้เขามีชื่อเสียงเป็นที่นับหน้าถือตา ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกอิจฉา ด้วยความถือดี จึงบริจาคเงินมากกว่า เพื่อเป็นการสบประมาทและทำให้เขารู้สึกเสียหน้า

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงให้ทานไปด้วยเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ มีความขุ่นเคือง โกรธเกรี้ยว เดือดดาล ชิงชัง กลัว เคารพ เกรงใจ ชิงดีชิงเด่น อิจฉา มุ่งร้าย โอหังและอวดดี และหลังจากที่ให้ทานไปแล้ว ข้าพเจ้าก็เสียใจทุกครั้งที่นึกถึงจนจิตเศร้าหมอง ทานที่ทำด้วยเจตนาอันไม่บริสุทธิ์นี้ นอกจากจะไม่ให้ผลแล้ว ยังนำมาซึ่งความโศกเศร้าและเรื่องร้ายๆ อีกด้วย

การกระทำทั้งหลายที่ทำด้วยเจตนาบริสุทธิ์เปี่ยมธรรมะ

ย่อมให้อานิสงส์ แต่ถ้าทำด้วยเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ ก็ย่อมไม่ให้อานิสงส์ ฉะนั้นทานที่ให้ด้วยเจตนาบริสุทธิ์จึงมีผล ขณะที่ทานซึ่งให้ด้วยเจตนาไม่บริสุทธิ์นั้นไม่ให้ผล เราจึงควรให้ทานด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์เสมอ เมื่อให้ทานไปด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ จิตจะเต็มเปี่ยมไปด้วยความรู้สึกของการสละละ ยินดีในความสุขและประโยชน์ของผู้อื่น มีความเบิกบานทั้งก่อนให้ ระหว่างที่ให้ และหลังจากที่ได้ให้ไปแล้ว

ก่อนให้ทาน ย่อมมีความคิดเบิกบานเกิดขึ้นในใจว่า "ฉันจะให้ทาน ! จะมีผู้คนเท่าใดกันหนอที่จะได้รับประโยชน์จากทานของฉัน ! จะมีผู้คนเท่าใดกันหนอที่จะได้มีความสุข !"

ขณะที่กำลังให้ทาน ในใจของข้าพเจ้าก็เต็มไปด้วยความคิดเบิกบานว่า "ฉันกำลังให้ทาน ! ฉันกำลังทำหน้าที่ของผู้ครองเรือน ! ทานที่ให้นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับ และทำให้เขามีความสุข ! ผู้คนมากมายจะได้รับประโยชน์และมีความสุข !"

แม้แต่หลังจากที่ได้ให้ทานไปแล้ว ในใจของข้าพเจ้าก็ยังเปี่ยมไปด้วยความคิดที่เป็นกุศลอยู่เนืองๆ "โอ้ ! ฉันได้บริจาคอาหาร เสื้อผ้าดีๆ ยาคุณภาพสูงที่จะช่วยให้ผู้รับได้มีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งกายและใจ สามารถเจริญศีล สมาธิ ปัญญา เขาจะได้มีชีวิตที่ดีงาม และช่วยให้ผู้คนอีกมากมายได้มีชีวิตที่

ดีงามไปด้วย ! ฉันบริจาคที่พักให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้บำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา การฝึกสมาธิและวิปัสสนาจะช่วยให้เขาได้พบกับความสุขสงบของนิพพาน และช่วยให้ผู้คนอีกมากมายได้พบกับความสุขสงบด้วย !”

ไม่ว่าผู้รับทานจากข้าพเจ้าจะเป็นพระอรหันต์ผู้หลุดพ้นโดยสิ้นเชิง หรือเป็นผู้ทรงธรรมที่กำลังก้าวเดินไปบนหนทางของพระอรหันต์ ในใจของข้าพเจ้าก็จะเต็มเปี่ยมด้วยความยินดีเบิกบานไม่มีที่สิ้นสุด “โอ้ ! ช่างเป็นโชคดีของฉันเหลือเกิน ทานที่ให้ไปนี้จะช่วยให้ผู้ทรงธรรมได้มีสุขภาพที่ดีและแข็งแรงไประยะหนึ่ง ซึ่งนั่นก็จะช่วยให้ผู้คนอีกมากมายได้มีความสุขไปด้วย ! การที่ท่านยอมรับทานไปจากข้าพเจ้า นับเป็นความเมตตาอย่างหาที่สุดมิได้ต่อข้าพเจ้า !”

ด้วยเหตุนี้ ทั้งก่อนให้ ขณะให้ และหลังให้ ผู้ให้จึงมีจิตที่เบิกบาน อันช่วยให้จิตอ่อนโยน

ปุพเพวะ ทานา สุมะโน
ทะทัง จิตตัง ปะสาทะเย
ทัตวา อัตตะมะโน โหติ
เอสา ยัญญัสสะ สัมปะทา
ก่อนให้ทาน ผู้ให้มีความสุข
ในขณะที่ให้ ก็มีจิตเลื่อมใส

ครั้นให้แล้ว ยังรู้สึกปลื้มใจ

นี่แหละคือความสุขอันท่วมท้นที่มาจากการให้ด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ ◆

หมายเหตุ แปลจากบทความเรื่อง "*Right Volition of Dana*" ในจุลสาร Vipaśhyanā Patrikā ฉบับเดือนกันยายน ๑๙๙๕